

„Really I think that the poorest he that is in England has a life to live as the greatest he; and therefore truly, sir, I think it's clear that every man that is to live under a government ought first by his own consent to put himself under that government; and I do think that the poorest man in England is not at all bound in a strict sense to that government that he has not had a voice to put himself under.“

Thomas Rainsborough, *The Putney Debates*

□

„О, превратничко незналаштво, баш као и највеће знање, успостављаш везе где и како ти се прохте“

Милован Данојлић, „Како је Добрислав протрчао кроз Југославију“

Шта је погрешно у тексту Марија Калика „Либерални фашизам и расизам у Србији“? Једном речју – све. Појмови су нејасни и непрецизни, закључивање је произвољно, генерализације олаке и неутемељене. Либерализам о коме пише Калик није ни теорија, ни идеологија, ни пракса, већ Франкенштајново чудовиште напавирчено од изанђалих стереотипа и отрцаних фраза („махнито раслојавање друштва“, „сулуда трка за материјалним добрима“, „арена у којој се одвија борба за опстанак“). На моменте се чини се да је Калик оптужбе против либерализма ређао по принципу слободних асоцијација, па су се ту онда нашли и фашизам и социјал дарвинизам и минимална држава и шта му је већ у том тренутку пало на памет (то што су тотална /фашистичка/ и минимална /либерална/ држава концепти који се међусобно искључују, Калика ни најмање не брине; уопште, он слабо мари за логичке принципе, то је ваљда та дијалектика, шта ли?).

Главни Каликови докази о наводном „либералном фашизму“ потичу са једног блога и из једне колумне. Његова главна теоријска референца у осуди либералних реформи, јесте латинска пословица „Жури полако!“. Шта рећи? Јесу мудри били стари Латини и јесте Хегел приметити да читање дневних новина савременом човеку служи као замена за јутарњу молитву, али да би се саставила иоле вредна критика савременог либерализма, мора се маћи мало даље од редовног читања новина и гимназијског познавања латинских сентенци. Мора се, наиме, понешто и знати о објекту критике – либерализму. А ово знање Калику исувише очигледно недостаје да би се са њим могла водити било каква смислена полемика на дату тему.

Није ми дакле, намера, да са Каликом полемишем тачку по тачку и указујем на све грешке које је начинио у свом тексту – за тако нешто биле би неопходно много више времена, труда и папира него што то повод заслужује. Уместо тога, задржаћу се на централном мотиву текста – Каликовом тумачењу слогана „Живот је закон!“ – и показати да је ово тумачење не само злонамерно и банално погрешно, већ и слепо за уистину егалитаријанске импликације поменутог слогана.

По Калику, у овој ЛДП-овој предизборној пароли (али, исто тако и у оној ДС-овој „Живот не може да чека!“), „живот је сведен на пуку чињеницу опстанка; он нема другу вредност сем да буде средство за преживљавање“. Чак и ако занемаримо логичку несувислост другог дела овог исказа (живот не може бити „средство“ за преживљавање, ни у транзицији, нити игде другде, просто зато што се појам живота већ садржи у појму преживљавања) и задржимо се само на његовом (логички) непроблематичном првом делу, он опет не стоји. Ево и зашто. Слогани „Живот је закон!“ и „Живот не може да чека!“ супротстављају се политици странака попут СРС-а, СПС-а и ДСС-а. Иако је оваква политика деведесетих неретко имала за последицу и губитак голог или биолошког живота многих грађана Србије, данас, Богу хвала, то тешко да може бити случај. Победа ове политике сасвим сигурно неће довести до нових ратова, али ће довести до самоизолације и успоравања институционалних реформи (тако бар тврде ЛДП и ДС; заснованост ових тврдњи овде нас не интересује, јер ми се сада бавимо намереним значењем исказа, не његовом истинитошћу).

Дакле, када либерал-демократе истакну слоган „Живот је закон!“, они не покушавају да нам поруче да изаберемо голи живот уместо смрти, просто зато што смрт више није у игри, није валидна (чак ни као лоша) алтернатива. Оно покушавају да нам поруче јесте да изаберемо управо људски живот уместо пуког преживљавања, живот који *водимо*, уместо живота који нам се просто *дешава*

. На примеру ДС-овог слогана, ово је још и очигледније – „живот не може да чека“ управо зато што биолошки живот неумитно протиче и то није ствар наше воље. Оно што може бити ствар наше воље јесте како тај живот

ВОДИМО

. Мој биолошки живот може протећи мимо моје воље, у пуком преживљавању – у реду за хлеб или зејтин, у подземном склоништу, у пешадијском рову, на бироу за запошљавање, или у изолованој земљи са безвредним пасошем. ДС-ов слоган нас позива да узмемо живот у своје руке пре него што буде касно. Да га проживимо онако како желимо и сматрамо да треба, а не онако како морамо. Дакле, управо супротно Каликовим тврдњама – оба слогана нам поручују да живот не сме да се сведе „на пуку чињеницу опстанка“, већ да мора бити много више од тога – живот који сами бирамо да водимо.

И да одмах преухитрим превидљиву Каликову примедбу – чињеница да сами бирамо живот који ћемо водити не значи да је наш избор „егиотичан“. То је избор који сами чинимо али који не мора да буде у корист нас самих (он мора бити *by the self*, али не нужно и *for t*
he self

; ова једноставна и опште позната дистинкција Калику је очигледно непозната па он на том незнању гради целу конструкцију о либерализму као систему који подстиче егиотизам). Можемо изабрати, и уистину често и бирамо, да живот посветимо бризи за своје ближње. Можемо изабрати да га посветимо уметности, добротворном раду, или борби за правду. Баш као што можемо изабрати и да га посветимо слушању Цеце, гледању „Великог брата“ или писању за Ферал или НСПМ.

Тужно је што самозваном егалитаријанцу Калику измиче дубоко егалитаријански дух ове идеје, који је најлепше изражен у речима пуковника Томаса Рејнсбороуа наведеним у заглављу овог текста, а који је свој савремени израз пронашао у Ролсовом концепту „животног плана“ – начина на који свако води свој живот у складу са сопственом идејом добра. Овако схваћен, живот уистину јесте – закон. Зато што могућност вођења свог живота, не као просто биолошког, него управо као битно људског, одређеног неком супсанцијалном идејом људског добра, лежи у самој основи нашег схватања правде и једнакости. Закон је ту да свакоме гарантује једнако право да води *људски* живот (уместо да, зарад арбитрарно прокламованих колективистичких циљева, буде приморан на пуко преживљавање). Оно што Калик не схвата јесте да се оваква једнакост не може заснивати само на владавини већине (која се, како Теофил Панчић сасвим исправно примећује, одвећ лако да претворити у диктатуру) већ захтева и уставне гаранције индивидуалних и мањинских права.

Чињеницу да Калик види прави егалитаријанизам и истинску демократију у владавини онога који је у неколико наврата фалсификовао изборну вољу грађана и који је туђу

Зашто је живот закон

Пише: Растислав Динић
понедељак, 31 март 2008 20:59

децу слао у ратове док је сопственој отварао телевизије и дискотеке, сувишно је коментарисати. Ако је и од Калика – много је.

Са слоганом „Живот је закон“, дакле, све је дакле у реду, у егалитаристичком смислу то јест. Што не значи да је нужно све у реду и са свима онима који иза тог слогана стоје. О томе се већ да расправљати. (И они који се позивају на либерализам могу се понашати као расисти, али то онда није никакав плеонастички „либерални фашизам“, него огрешење о сопствена начела). О погубном наслеђу онога кога Калик сматра правим егалитаријанцем и истинским демократом, међутим, нема и не може бити расправе.

<http://www.hronikarekonstrukcije.blogspot.com/>